Anul al 56-lea
12 Pagini

EXEMPLARUL { în România 3 lei / În străinătate 6 lei

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120. 288/932

Nr. 46 Vineri 17 Februarie 1939
12 Pagini
P IIII

ABONAMENTE
IN ȚARA
Lei 200 pe 3 luni
Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80
În străinătate în raport cu tarifuL poștal și valuta

UNIVERSUL

ABONAMENTE
IN ȚARĂ
pe un an la
UNIVERSUL COPIILOR
ZIARUL CĂLĂTORIILOR,
VESELIA, RADIO UNIV.
și UNIV. LITERAR câte
220 lei
ILUSTR. ROMÂNĂ
și UNIV.-SPORT
câte 500 lei

CELE DIN URMĂ ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar:
„UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

DIRECTOR
ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

O cale primejdioasă

Temeiul civilizației, scopul ei, nu pot fi decât apropierea între oameni, dezvoltarea simțimintelor umanitare, o reciprocă înțelegere a drepturilor fiecăruia, într'un cuvânt așezarea vieții omenești în ordinea morală, intelectuală și materială în cadrul larg al filozofiei creștine izvorâtă din iubirea de oameni.

A trecut omenirea prin multe zbuciumări, au fost epoci rușinoase de barbarie și de sclavie. A domnit peste oameni bunul plac și dreptul celui mai tare.

Dar, în toate timpurile, s'au ivit și îndrumători pe calea binelui, luminători de minți și de suflete care au chemat turmele rătăcite pe calea dreaptă.

Dela o vreme încoace însă se pare că iar s'a lăsat asupra omenirii ceața groasă a dușmăniei și a violenței. Se pare că o molimă din cele mai grozave se răspândește și face ravagii în sufletele oamenilor. Războaiele sunt din ce în ce mai grozave, mai lipsite de omenie, mai nimicitoare. Cruzimea oamenilor întrece uneori răutatea fiarelor. Se găsește parcă o satisfacție sadică în cruzime. Trăim vremuri de triste constatări pentru viața omenească. Și, în ce ne privește, constatarea e cu atât mai tristă, cu cât poporul român a fost ferit de Dumnezeu de asemenea apucături cari necinstesc numele de om.

Ce înseamnă oare atentatele care se pregătesc sau care se săvârșesc? De unde, din ce zvor, își hrănesc sufletul și mintea acei români cari nu găsesc alte soluțiuni decât arma ucigătoare? Dacă cruzimea n'a fost niciodată folositoare celor puternici și cari dețineau la un moment dat frânele stăpânirii, ea este cu atât mai puțin folositoare acelora cari urmăresc, în credința lor, o îndreptare, o îmbunătățire. Acțiunea criminală, ori care i-ar fi scopul, nu poate aduce roade și mai ales nu poate fi îngăduită fiindcă nici o așezare omenească nu poate dăinui dacă își are origina în crimă, în asasinate, în acțiune subversivă. Un popor la care ar prinde rădăcini credința că prin asasinat se poate făuri o viață nouă, ar fi condamnat la distrugere.

Ideile sănătoase n'au nevoe de asemenea mijloace pentru a-și face drum spre triumf. Ideile sănătoase își deschid calea cu forța morală care constitue esența lor. In numele unei idei sănătoase nu se poate vorbi cu bombe, cu revolverul sau cu cuțitul. Și, istoria e martoră că cea mai grozavă dintre tiranii n'a făcut atâta rău popoarelor ca anarhia, ca reacțiunea subversivă, care n'au dus decât la război civil, la represiuni sângeroase, la dezagregare.

Conștienți de primejdia ce s'ar naște pentru poporul român, dacă s'ar împământeni și în țara noastră asemenea obiceiuri și dacă asasinatul, atentatul politic sau crima din răzbunare ar fi considerate ca situațiuni în viața publică, noi am condamnat fără cruțare violența și am sfătuit pe toți deopotrivă la liniște, la supunere față de lege, la o aplicare omenească și dreaptă a legei, la înălțarea până la acea singură concepție care face tăria unei națiii, că suntem cu toții fiii aceluiași neam și că prin bună înțelegere între noi se poate ajunge la rezultate folositoare tuturor.

Repetăm cu hotărâre acest sfat către toți. Il repetăm cu credința că nu se poate să nu se trezească în sufletul românesc conștiința tradiției lui formată din bunătate și din omenie.

Poporul român a învins vitregia vremurilor și ura dușmanilor nu cu atentate și cu comploturi, dar cu forța sufletului lui, cu forța solidarității lui, cu încredere în menirea lui. Așa a ajuns el la independența lui și la unitatea lui națională. Tot așa trebue să meargă mai departe pentru triumful tuturor cauzelor drepte, oricât ar întârzia acest triumf sau chiar dacă s'a ajuns la el.

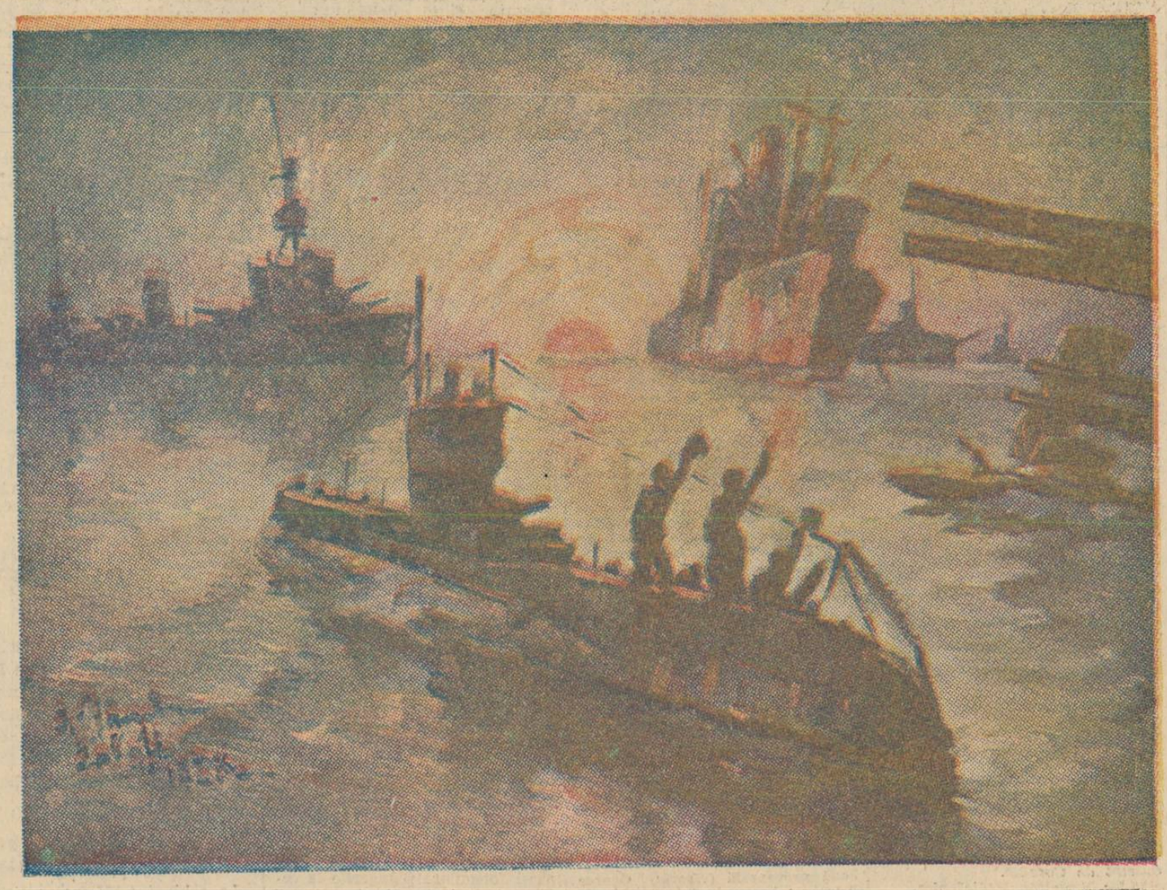

I. MĂNDRU

LA CONSTANȚA

600 de femei ofițeri în Anglia

SERVICIUL SPECIAL AL UNIVERSULUI

Londra, 14 (Radio-Central). — *Ultima listă de înaintări în serviciul auxiliar al armatei teritoriale cuprinde numele a 600 femei avansate la gradul de ofițer.*

Cercurile competente declară că aceste avansări s'au făcut spre a se avea mai mulți bărbați disponibili pentru front.

Printre femeile înaintate la gradul de ofițer se află lady Astor și numeroase persoane din aristocrația britanică.

——xx○●○xx——

D. AL. TZINTZAR MARCOVICI
noul ministru de externe al Iugoslaviei

——xx○●○xx——

FILME

Admirând drăgălășia unei fetițe, un bătrân nu observă stația unde trebuia să coboare. Și nu se poate reține s'o întrebe:

— Câți anișori ai?

— Melg pe patlu.

— Ești foarte drăguță.

— Sunt și impeltinentă.

— Cum?!

— Da. Nu admit să mă contlazică nimeni. Nu-i așa, mămico?

Mama tace, privind înainte.

— Ai jucării?

— N'am, fiindcă le-am lupt.

— Rău faci. Trebue să le păstrezi, ca să mai primești și altele.

— Cât am suspinat după un măgăluș, cu ulechi lungi, lungi cât fulalul dela gâtul dumitale! Atunci elam mică și nu-mi dădeam seama. Acum, că sunt male, știu să le păstlez. Dacă îmi dai una, îți mulțumesc flumos.

— Cunoști și alte limbi? întreabă călătorul, ca să schimbe vorba.

— Englezește și nemțește.

El îi adresează câteva cuvinte germane și fetița răspunde. Cum însă el încearcă să continue în aceeași limbă, fetița dă din cap agitându-și buclele.

— Cine vlea să stea de volbă cu mine, să-mi volbească în limba mea!

Abia atunci și-a dat seama bătrânul că micuța îl dusese până la capul liniei.

Don José

Morala, care se răzbună...

Cauza demisiei guvernului belgian

de R. SEIȘANU

Cauza demisiunii fostului guvern belgian, de sub conducerea d-lui Spaak, abia după câteva zile dela remanierea sa, n'a fost de ordin politic.

S'a nesocotit un comandament de ordin moral în felul cum s'a constituit colegiul noului Academii flamande regale de medicină. Printre membrii numiți prin decret regal, ai acestei instituții, a figurat și dr. Martens.

Nimeni n'ar fi crezut că numirea dr. Martens va provoca căderea guvernului, când nici miniștrii, nici membrii parlamentului și nici opinia publică belgiană, în ziua apariției decretului regal, n'au dat nici o importanță acestui fapt.

D. Polien, fost ministru în primul cabinet al d-lui Spaak, a recunoscut într'o scrisoare publicată în ziare, că nici el, nici colegii săi din acel guvern, n'au avut cunoștință de trecutul proaspătului academician.

Toți au dovedit „o perfectă ignoranță" în cazul dr. Martens.

Deodată s'au dezvăluit fapte de o excepțională gravitate în legătură cu activitatea dr. Martens din timpul războiului.

In ziua de 4 Februarie 1917, dr. Martens, profesor la Universitatea flamandă, înființată sub ocupația germană, a făcut parte din consiliul Flandrei, care a hotărât detronarea regelui Albert. El a propus trimiterea unei delegațiuni flamande la Berlin; a vizitat frontul german în sectorul Chemin-des-Dames.

Pentru pactizarea sa cu inamicul, dr. Martens a fost condamnat la moarte, în contumacie, de un consiliu de război. Odată armistițiul încheiat pe frontul occidental, dr. Martens a fugit în Olanda și a venit în Belgia, după ce Parlamentul votase legea amnistiei. Amicii săi avuseseră grija să introducă în legea amnistiei — cu toate protestele foștilor luptători — și crima de trădare, prin pactizarea cu inamicul, în timp de război.

Au trecut ani de-atunci. Nimeni nu s'a mai ocupat de situația trădătorilor ce au beneficiat de amnistia salvatoare. Dar, beneficiarii amnistiei n'au uitat și au voit să-și ia revanșa. Unul dintre aceștia a fost și dr. Martens, care a ținut cu orice preț să reapară în arena publică și să fie recompensat pentru „suferințele" ce le-a îndurat din cauza concepțiilor morale și patriotice, ale foștilor războinici, cu titlul de membru al

(Continuare in pag. 2-a)

Alt incident la frontiera statului Mancluko

Tokio, 14 (Rador). — Agenția Domei anunță din Hsinking că un nou incident s'a produs la 12 Februarie la frontiera occidentală a statului Manciuko.

O patrulă japoneză a fost atacată cu focuri de armă de grănicerii sovietici în punctul Cilalin, depe malul râului Argun.

Alte focuri de armă au fost trase în dimineața zilei de 13 Februarie de grănicerii sovietici din acelaș punct.

——xx○●○xx——

Avioane prăbușite

Roma, 14 (Rador). — Un avion militar s'a prăbușit pe un câmp din apropiere de Benghazi, din cauze necunoscute.

Pilotul a fost omorât.

*

Amman, 14 (Rador). — Un avion militar britanic venind în Palestina din Transiordania s'a rătăcit din cauza ceții și s'a lovit de un munte din apropierea frontierei.

Avionul a luat foc. Pilotul, mecanicul și un soldat au fost omorâți.

——xx○●○xx——

UN ZID SE PRĂBUȘEȘTE PESTE 5 LUCRĂTORI

Londra, 14 (Rador). — In timp ce era dărâmată o casă la Manchester, un zid s'a prăbușit peste cinci lucrători.

Unul dintre ei a fost omorât iar ceilalți patru lucrători sunt grav răniți.

——xx○●○xx——

D. ARSÈNE HENRY
ambasadorul Franței la Tokio, care a protestat pe lângă guvernul japonez împotriva ocupării insulei Hainan

Programul economic al guvernului

de I. VION

Din concepția realistă ce stă la baza programului financiar și economic cu care pornește d. ministru de finanțe Mitiță Constantinescu, în noua etapă din activitatea d-sale, desprindem punctul referitor la politica de credit ieftin, menită să sporească puterile de creațiune ale bunurilor și valorilor economice.

Echilibrul bugetar, apărarea monedei de speculațiuni de orice formă, satisfacerea tuturor obligațiunilor interne de plată ale statului și respectarea angajamentelor externe potrivit acordurilor cu creditorii străini, sunt prevederi esențiale ale directivelor sănătoase ale economiei generale; problema creditului ieftin poate forma însă un obiectiv principal de unde să pornească naționalizarea vieții noastre economice.

Din statisticele oficiale reese că în trecut micii meseriași și industriași români n'au avut nici a zecea parte din creditele pe cari le-au obținut minoritarii din aceiaș categorie.

Negreșit problema creditului este în primul rând o chestiune de încredere pe care o inspiră solicitantul, prin garanțiile pe cari el le prezintă, și în al doilea rând vine naționalitatea eventualului debitor.

Dar o politică oficială a creditului trebue să aibă și alte criterii într'un stat național, cu atât mai mult cu cât banii ce se dau cu împrumut sunt obținuți din economia românească pe baza rescomptului.

Constatarea făcută anul trecut de președintele comisiei pentru aplicarea legii protecției muncii naționale, că proprietarii ne-români ai întreprinderilor industriale și comerciale duc o politică de excludere a elementului românesc, poate fi înlăturată printr'o serie de obligativități categorice impuse acestor proprietari, atunci când ei obțin credite din banul colectivității.

Un cunoscător în materie, d. G. Hazu, după ce arată că în nici o țară din lume nu există anomalia dela noi — ca viața economică să fie în alte mâini decât cele ale elementului etnic național — scrie într'un studiu recent:

„Absolvenții români ai școalelor practice industriale și comerciale de toate gradele sunt sistematic și implacabil boicotați. Acești absolvenți doritori de a munci găsesc uși intenționat închise pentru ei și deschise numai pentru alții. Până nu se vor deschide larg aceste uși, învățământul practic industrial și acel comercial nu vor putea da roadele dorite. Este esențial ca lucrul acesta să fie în fine priceput de toată lumea".

Banul obținut de industriași și comercianții străini, fie prin credite, fie prin avantagii dela stat, fie prin sacrificiile consumatorilor, să fie însoțit de obligațiunea de a respecta în număr, în grade și în salarii, măcar proporția etnică a personalului.

Banul colectivității să fie utilizat în primul rând pentru micile întreprinderi românești serioase și completat cu o atitudine înțelegătoare a tuturor autorităților, mai ales cele puse să aplice dispozițiile centrului.

Căci, viața cetățeanului necăjit din comuna Roznov, jud. Neamț, Constantin G. Luca, invalid, decorat cu Virtutea militară, care la 15 Noembrie 1938 a licitat pen-

(Continuare in pag. 2-a)

Limba noastră

„Altoiul cultural"

Cu greu se poate scutura omul de vechile lui deprinderi. D. Șerban Cioculescu scria, nu de mult, într'o limbă presărată cu tot felul de neologisme. Acum scrie românește. Își aduce aminte însă și de trecut, și trânțește câte un *devitalizate* („neologisme *devitalizate*") de-i merge la inimă

Rămas încă sub stăpânirea unor credințe, care îl fac să rătăcească drumul, el socoate că „istoria noastră ne-a pus în atingere cu cultura mai târziu, decât pe celelalte popoare". Din pricina asta, deosebește „tărâmul descriptiv al literaturii... unde... limba tradițională e mai plastică, decât altoiul cultural al neologismelor, de domeniul, în cel mai larg înțeles al culturii, în care altoiul nu poate lipsi... Să nu le tăgăduim (scriitorilor) dreptul de a gândi, hotărnicindu-i în marginile unei limbi, care s'a format înainte de a-și fi însușit toate tărâmurile culturale".

Această părere, care ascunde și un dispreț pentru limba românească, e greșită. Limba română, — nu voiu osteni să o spui, până nu va intra adânc în capul tuturora, — *e o mare limbă literară, la rând cu franceza, cu italiana, cu spaniola.* Ea nu are nevoie de nici un „altoi". Așa cum e, ne dă din belșug toate cuvintele trebuitoare, să ne spunem gândurile și simțimintele.

Să arate d. Șerban Cioculescu pe „scriitorul" de acuma, năpădit de idei, care nu-și poate spune gândurile din pricina limbii noastre, rămasă „în urmă în atingere cu cultura" și nevoit să ceară ajutorul „altoiului cultural al neologismelor".

Să ni-l arate.

E oare nepregătitul care scrie: *imediat, profund, permiteți, a avut loc* un consiliu de miniștri, *voiaj, incomparabil,* cu inima *îndoliată, comprehensiune, insistent, suficient, efort, evident, ameliorare?* De ce cuvintele acestea sunt „abstracte", „altoi cultural", iar corespunzătoarele românești: *îndată, adânc, îmi dați voie, s'a ținut* un consiliu de miniștri, *călătorie, neasemănat,* cu inima *cernită, înțelegere, stăruitor, de ajuns, sforțare, văzut, învederat, îmbunătățire,* ar fi cuvinte „concrete" și numai „plastice"?

E cetățeanul care vrând să vorbească „pe radical", aleargă după „altoiul cultural" al d-lui Cioculescu și nu mai știe să dea *bună ziua,* nici să spună *mulțumesc,* ci zice *bonjur, mersi? Bonjur* e „altoi cultural"? *Mersi* e „altoi cultural"?

E barbarul care scrie: *re-convalescența (!)* — „lordul Runciman va pleca *spre* (!) Australia, unde își va petrece *reconvalescența*"? Își va petrece „re-convalescența" *spre* Australia!...

E oare Ion care-și zice *Jean, Gheorghe* care-și zice *Georges, Vasile* care nu mai vrea să fie *Vasile,* ci iscălește *Bazil?* E *Lisette,* e *Georgette,* e *Madeleine* sau *Mary?*

După cum în capitala Greciei nu auzi decât: Xenofon, Socrate, Pericle, Ahile, Platon, de par'că ești în vechea Atena, tot așa la Iași, la Botoșani, la Dorohoi, auzi la tot pasul: Raul, Edmond, Eduard, Ernest, Laurent, Richard, de te crezi pe bulevardele Parisului.

Această înstrăinare a numelor proprii se face tot fiindcă „istoria noastră ne-a pus în atingere cu cultura, mai târziu decât pe alte popoare"?

Boală veche. Din pricina acestei manii de a alerga după „altoi cultural", mai toate numele proprii, și cele geografice, sunt la noi de neam străin.

Nu cerem nimănui să nu zică și să nu scrie: *critica rațiunei pure, geografie, matematică, astronomie, chimie, geologie.* Nu cerem să nu se zică acidului sulfuric — *acid sulfuric.* Dar cerem să nu se întrebuințeze cuvinte străine, ele sărăcesc limba, și „nu dovedesc, de cele mai multe ori, decât NEȘTIINȚA cui le folosește". Cerem să se vorbească românește. Cerem „să ne spunem gândirea, cât se poate mai limpede, cu ajutorul cuvintelor din limba comună... Gândul și-l spune deslușit autorul, dacă el alege cuvintele potrivite, pe care le înțeleg toți... Munca e gingașe, și cu cât subiectul e mai deosebit, cu atât problema e mai grea. Dar cu talent, cu trudă, cu o cunoaștere adâncă a limbii, eși cu cinste din această greutate".

Și e dator să le ceară toate acestea, cine, iubitor al frumosului, are simțirea românească și nu vrea să vadă marea rușine, da, *marea rușine,* ca limba română să ajungă un jargon franco-român, — cine nu vrea ca limba noastră să fie față de limba franceză, ceeace idișul e față de limba germană.

„Altoiul cultural" e altceva. Nu stă în cuvinte. El hrănește mintea și inima.

Citești pe Homer. Inveți ce e poesia și prinzi regulele vorbirii și ale scrisului: altoi cultural.

Citești pe autorii greci. Fiecare a scris în dialectul său. Nici unul n'a împrumutat vre-un cuvânt dela celalt. Inveți, dacă ești în stare că trebue să scrii în limba ta, fără să împrumuți cuvinte străine: altoi cultural.

T. PISANI

SCRISORI DIN LONDRA

Problema spaniolă

de AUGUR

Londra, Februarie

D. Negrin, șeful guvernului republican spaniol și reprezentant în același timp al Moscovei pe lângă același guvern, are azi marele avantaj de a fi inamovibil. Parlamentul care i-a acordat în trecut încrederea, așa se spune, nu mai există. Inșiși colegii d-lui Negrin nu mai există, ca să spunem astfel, deoarece majoritatea membrilor guvernului republican s'au refugiat în Franța. Deci au pierdut calitatea unui guvern. Nu mai există nimeni care să interzică d-lui Negrin să se proclame șeful guvernului.

Jocul d-lui Negrin nu este lipsit de finețe. D-sa a anunțat că vrea să se ducă la Valencia spre a realcătui guvernul republican. Cu alte cuvinte d. Negrin vrea să împiedice din nou pe francezi să recunoască generalului Franco calitatea de șef al guvernului unic al Spaniei. Ideea este plină de viclenie și va da de furcă diplomaților la Paris. Căci, în adevăr, dacă d. Negrin se duce la Valencia mulți vor proclama că republica n'a murit în Spania, ceeace ar putea întârzia lichidarea chestiunii spaniole și simultan aceea a certei între Italia și Franța.

Dar în vreme ce se săvârșește ultimul act al înfrângerii republicane din Catalonia, armatele generalului Franco au și pornit spre Sud. Este sigur că de partea granței, spre a supraveghea plecarea republicanilor, generalul victorios n'a lăsat decât foarte puține trupe. Toate celelalte, de vre-o câteva zile s'au îndepărtat de Pirinei. Ele se îndreaptă în marș forțat spre sectorul Valenciei, care e necontenit bombardat de avioanele ncționaliste. Firește, se pregătește o acțiune împotriva singurei ieșiri pe care Madridul o mai are în spre Mediterana. Odată căzută Valencia, generalul Miaja și Madridul pot fi lăsați izolați spre a le permite să capituleze în voe. Căci rezistența va deveni atunci imposibilă.

La drept vorbind, din punct de vedere militar, rezistența aceasta nu poate fi înfăptuită. Periferia

(Continuare in pag. 2-a)

Despre războiul modern

de AL. GREGORIAN

Rămâne mereu valabil vechiul adevăr că pacea e o stare de provizorat, un armistițiu mai lung sau mai scurt între două războae.

Pacea eternă a lui Kant și pacifismul biblic al lui Grotius vor rămâne pentru totdeauna un deziderat idilic al lumii, o stare nostalgică după armonia primordială, însă oamenii vor continua să se înarmeze, să se pândească, să se omoare, căci războiul e mai mult decât o fatalitate; este un element al echilibrului lumii.

Dovada cea mai bună că este așa, e faptul că, pe măsură ce înaintează în cunoașterea vieții, în lămurirea misterelor și a mecanismului funcțional al existenței, omul se obicinuește a considera războiul ca un fenomen tot mai natural, îl explică, îl legitimează, îl încadrează în sisteme logice, îi analizează fundamentul moral și-l ierarhizează în scara virtuților rare.

In loc să caute a-i limita efectele la un cerc cât mai restrâns, dimpotrivă el i le lărgește în ritmul progresului general. Odată cu evoluția stadiului de civilizație și cultură umană a evoluat și concepția despre război, amplificându-i proporțiile. Lupta dintre David și Goliat, ca individualități reprezentative a două popoare în conflict, care stau față în față și asistă la trântă așteptând verdictul soartei prin biruința sau înfrângerea șefului respectiv, însemnează începutul organizării diferențiare a omenirii. Concepția modernă a națiunei armate și războiul total în care se angajează întreg efectivul unui neam, dela Rege la pruncul din leagăn, marchează poate, apogeul civilizației și al culturii lumii. In orice caz, între aceste două momente care se situează la polii opuși ai dimensiunii istorice a umanității, războiul a evoluat și ca tehnică și ca intensitate și ca idee. Inainte era un blestem al puterilor supranaturale. Astăzi războiul e o idee morală, chiar sfântă.

Praștia lui David s'a transformat în catapult roman, în pușcă mitralieră, în tanc blindat și în avionul de vânătoare cu 400 km. pe oră de azi. Cei doi inși cari se băteau în numele colectivității, s'au multiplicat în legiunile de elită ale lui Hanibal, până au ajuns — sau vor ajunge — să mobilizeze după ei totalitatea națiilor lor fără deosebire de vârstă, de sex, de opinie. Devenirea istorică a revoluționat întreaga concepție a războiului și i-a înoit toate datele.

Un element a rămas totuși neschimbat totdeauna: omul. Am putea spune că el e constanta supratemporală a războiului, căci dincolo de perfecțiunea armelor și de valabilita-

(Continuare in pag. 2-a)

Marele Voevod Mihai la reprezentația de gală dela teatrul „Aro"